

упевненістю можна сказати, що ці суспільні кризові явища будуть подолані, а інженерна освіта в Україні перейде на новий етап динамічного розвитку. Певний внесок у проблему мотивації молоді до одержання інженерної освіти робить держава шляхом виділення додаткових місць державного замовлення, збільшення розміру стипендії здобувачів освіти тощо. Проте ці заходи малоєфективні без змін у суспільстві та економіці нашої держави.

Виходячи з вищенаведеного, можна констатувати, що еволюція змісту й форми інженерної освіти є життєво необхідною. Цей процес, який базується на вищезазначених аспектах, активно триває та поширюється в закордонній та вітчизняній вищій школі. Саме він має забезпечити появу нової генерації інженерів, якої гостро потребує сучасне суспільство та економіка України.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ТЕХНОЛОГІВ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ ДО ТВОРЧОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МЕЖАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Лазарєва Т.А., д-р пед. наук, проф.

Благий О.С., канд. пед. наук, асист.

Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків

Сучасний стан розвитку харчової галузі України та його інноваційна спрямованість відображає динамічні зміни науки, техніки та технологій, зумовлює необхідність дослідження та розробки теоретичних і методичних засад підготовки майбутніх технологів харчової галузі до творчої професійної діяльності. В умовах інноваційного розвитку харчової галузі важливою стає підготовка фахівця, що володіє комплексом професійних знань, умінь, навичок, має досвід у спеціальності та особистісні якості, спрямовані на виконання завдань професійної діяльності.

Відповідно до Національної рамки кваліфікацій підготовка майбутніх технологів харчової галузі має здійснюватися на засадах компетентнісного підходу. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти також підтверджує, що перехід до нового покоління галузевих стандартів вищої освіти на основі *компетентнісного* підходу є необхідним етапом на шляху реформування системи освіти в Україні.

Теоретико-методологічні положення компетентнісного підходу та практичну реалізацію в системі вищої професійної освіти обґрунтували В. Байденко, Н. Брюханова, А. Вербицький, І. Зимня,

Е. Зеєр, С. Калашнікова, П. Лузан, С. Меркулова, О. Овчарук, В. Радкевич, Г. Селевко, А. Хуторський, В. Ягупов та ін. Основними поняттями компетентнісного підходу є професійна компетентність і компетенція. Ґрунтовний аналіз понять компетентнісного підходу було проведено В. Ягуповим та визначено, що під терміном професійної компетентності необхідно розуміти «...інтегральне професійне, психологічне та суб'єктне становлення фахівця як суб'єкта професійної діяльності у процесі професійної підготовки, що визначається єдністю теоретичних та практичних знань, практичної підготовленості (практичні уміння, навички та способи професійної діяльності), відношенням до професійної діяльності, мотиваційною, особистісною та професійною готовністю до неї».

Професійну компетентність можна визначити як

$$ПК = ЗУН + ПВЯ + ДПД + ОЗ,$$

де ПК – професійна компетенція;

ЗУН – професійні знання, уміння, навички;

ПВЯ – професійно важливі якості;

ДПД – досвід професійної діяльності;

ОЗ – особистісні здібності.

Особистість майбутнього фахівця формується за умов включення його у самостійну, активну, навчальну творчу діяльність, коли здійснюється не лише засвоєння знань, а й засвоєння процесів, способів та засобів квазіпрофесійної творчої діяльності інженера-технолога харчової галузі.

У процесі підготовки майбутніх технологів харчової галузі до творчої діяльності професійні знання, уміння та навички мають бути деталізовані та представлені відповідними репродуктивною та продуктивною частинами:

– про базові (традиційні) та нові (інноваційні) об'єкти харчової галузі;

– про критерії та параметри базових та нових об'єктів харчової галузі;

– системою прийомів й методів розробки та вдосконалення об'єктів харчової галузі.

Професійно важливі якості можуть бути сформовані в результаті виконання таких умов:

1) професійна підготовка майбутніх фахівців повинна мати діяльнісний характер, тобто професійно важливі якості формуються лише в процесі виконання суб'єктом квазіпрофесійної діяльності;

2) усі елементи методичної системи, а саме цілі, зміст, методи, засоби та форми навчання, повинні бути підпорядковані та відображати майбутню професійну діяльність фахівця;

3) формування професійно важливих якостей у процесі навчальної діяльності має бути цілеспрямованим та керованим;

4) процес професійної підготовки необхідно організувати таким чином, щоб навчальна діяльність мала розвивальний та творчий характер, тобто необхідно дотримуватися відповідного рівня складності на кожному етапі професійного становлення майбутнього фахівця.

У процесі підготовки майбутніх фахівців харчової галузі до творчої професійної діяльності важливим є формування таких основних компетентностей: технологічної, організаційно-управлінської, експлуатаційної, проектної, науково-дослідної. Упровадження компетентнісного підходу в процес професійної підготовки майбутніх фахівців передбачає ідентифікацію основних професійних знань, умінь та навиків, здібностей, професійно важливих якостей виконання творчої, технологічної, організаційно-управлінської, експлуатаційної, проектної, науково-дослідної діяльності, які повинні бути сформовані у випускника як майбутнього інженера-технолога харчової галузі.

Професійна компетентність майбутнього фахівця харчової галузі ґрунтується на таких сформованих особистісних здібностях, як індивідуальний творчий стиль діяльності, самоаналіз, саморегулювання, самоуправління та самооцінювання власної поведінки і творчої діяльності, а також результатів такої діяльності. У процесі квазіпрофесійної діяльності під час розв'язання професійно орієнтованих задач у студентів формується досвід творчої діяльності з розробки та вдосконалення харчових продуктів, технологій та обладнання.

Аналіз творчої діяльності інженера-технолога харчової галузі дозволив виявити організаційну та психологічну підсистеми професійної творчої діяльності, яку слід перенести до методичної системи професійної підготовки майбутніх фахівців.

Складниками організаційної підсистеми професійної творчої діяльності інженера-технолога харчової галузі є суб'єкт, процес, предмет, засоби, умови та продукт професійної діяльності.

Предметом професійної діяльності вважаються об'єкти, явища, процеси, на які спрямовані дії фахівця для перетворення їх у процесі діяльності в продукт.

Засоби професійної діяльності виступають проміжною ланкою між суб'єктом та предметом діяльності.

Умови діяльності є характеристикою оточення суб'єкта в процесі виконання виробничих функцій та є об'єктивними факторами впливу на його творчу спрямованість у процесі розробки та вдосконалення інноваційних об'єктів.

До складників психологічної підсистеми професійної творчої діяльності технолога харчової галузі віднесено мотиви, цілі, інформаційну основу професійної діяльності, програму професійної діяльності, блок прийняття рішень, результати професійної діяльності, професійно-важливі якості. Організаційна та психологічна підсистеми професійної діяльності мають бути відображені в методичній системі підготовки майбутніх технологів харчової галузі до творчої професійної діяльності, а саме в мотивах, цілях, змісті, методах, засобах та формах навчання.

Згідно з умовами реалізації компетентнісного підходу до процесу професійної підготовки майбутніх технологів харчової галузі навчання постає як складноструктурований процес навчально-пізнавальної діяльності, основними складовими якого є мотиваційно-цільовий, підготовчо-змістовний, операційно-діяльнісний, контрольнорекорекційний, оцінно-результативний компоненти.

Мотиваційно-цільовий компонент відображає мотивацію студентів до професійної творчої діяльності щодо розробки та вдосконалення об'єктів харчової галузі, підвищення рівня сформованості особистісних якостей студентів, а саме цілеспрямованості, зацікавленості, допитливості.

Підготовчо-змістовний компонент передбачає осмислення проблеми розробки та вдосконалення об'єктів харчової галузі; побудову студентом власного плану дій; самостійне усвідомлення та сприйняття навчальної, наукової, технічної інформації, висунення робочої гіпотези та формування власного суб'єктного досвіду.

Операційно-діяльнісний компонент передбачає застосування методів, евристичних прийомів, засобів та форм з метою отримання різних варіантів розробки та вдосконалення об'єктів харчової галузі, формування особистісної технології та методики отримання нових освітніх продуктів у вигляді нових знань та нових харчових продуктів, технологій та обладнання; створює умови для самоорганізації та творчого саморозвитку, вдосконаленні власних потенційних можливостей.

Контрольно-корекційний компонент забезпечує формування та розвиток рефлексивних здібностей, оволодіння прийомами аналізу

отриманої інформації та результатів діяльності, подолання інерції мислення, критичне сприйняття дійсності, підтримання міжособистісних стосунків, моральне самовизначення.

Оцінно-результативний компонент обумовлює формування досвіду системного сприймання та оцінювання результатів творчої діяльності, самоусвідомлення творчого потенціалу, визначення умов, дій, що привели до успіху у напрямку розробки та удосконалення об'єктів харчової галузі, визнання власної гідності, поваги до себе, віри у власні можливості.

Отже, врахування компетентнісного підходу є необхідною умовою сучасної підготовки майбутніх фахівців харчової галузі до творчої професійної діяльності та формування технологічної, організаційно-управлінської, експлуатаційної, проектної, науково-дослідної компетенцій як сукупності знань, умінь, навиків та професійно важливих якостей, необхідних для виконання виробничих функцій технологом харчової галузі.

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНОГО СПРЯМУВАННЯ

Дуб В.В., канд. техн. наук, доц.

Харківський державний університет харчування та торгівлі

Важливість інтелектуальної власності (ІВ) для міжнародного співтовариства неухильно зростає. Інституції, що забезпечують функціонування та розвиток ринку інтелектуальної власності стають одними з провідних гравців на світовому ринку. Науково-технічний та економічний розвиток ринку сьогодення характеризується глобалізацією, посиленням конкуренції, а також збільшенням кількості працівників, що зайняті високоінтелектуальною працею.

Останнім часом у світі посилюється тенденція до активізації діяльності з подання заявок на об'єкти інтелектуальної власності. Так, згідно зі статистичними даними про патентну активність країн Всесвітньої організації інтелектуальної власності (World Intellectual Property Organization (WIPO)), патентні реєстрації у 2017 році в усьому світі досягли 3,17 млн, що на 5,8% більше, ніж показники у 2016 році. Обсяг подання знаків на товари та послуги становив 12,39 млн, що на 26,8% більше, ніж у 2016 році. Слід зазначити, що звіти з патентної активності країн, як правило, запізнюються на один рік, оскільки потребують міжнародного порівняння після публікації даних національними патентними службами.